

El relleu generacional a la Il·lervavònia lletrada

La literatura catalana a la nostra Il·lervavònia lletrada viu un moment especialment fèrtil. Durant les darreres dècades, des de les comarques centrals dels Països Catalans s'han impulsat projectes culturals com: Litterarum, Fira del llibre i l'autor ebrençs, Fira literària Joan Cid i Mulet, Jornades de les lletres ebrenques, Jornades del patrimoni literari, Fira literària de Vinaròs, Estiu literari del Maestrat, o la Mostra de poesia d'Alcanar, que han permès deixar enrere la imatge d'un territori perifèric per esdevenir un espai creatiu amb una personalitat pròpia i una veu que vol fer-se un nom en el conjunt de la literatura catalana.

Aquest procés de consolidació ha fet possible l'aparició d'una nova generació de creadors que, malgrat la seua joventut, ja comencen a ocupar un espai destacat.

El més remarcable és que aquest relleu no es limita a l'aparició de nous novel·listes o poetes. Per primera vegada coincideixen joves que escriuen ficció, d'altres que impulsen projectes editorials, investigadors que recuperen el patrimoni literari i divulgadors que utilitzen les xarxes socials per prestigiar la llengua. És una generació que entén la cultura com un ecosistema compartit, en què la creació, la investigació i la divulgació són peces d'un mateix engranatge.

En l'àmbit narratiu, Laia Viñals (Xerta, 1997) és probablement el nom amb més projecció. Després de

donar-se a conèixer amb *Les closques*, Premi Documenta, va confirmar la seua maduresa literària amb *Aquí baix*, una novel·la que revisita l'univers de la Ruta del Bakalao des d'una mirada íntima i generacional. La seua obra ha estat molt ben rebuda tant per la crítica com pels lectors, i l'ha situada entre les autores joves més prometedores de la literatura catalana contemporània. La capacitat per convertir una realitat molt concreta de l'Ebre en una història d'abast universal és una de les seues principals virtuts.

Al seu costat també destaca Laura Pallarès (Arnes, 1999), una de les revelacions més recents de la narrativa catalana. Amb la novel·la *Qui ha de callar* s'ha convertit en la primera guanyadora del Premi BBVA Sant Joan – Joves Talents, una obra que reflexiona sobre la Guerra de 1936-1939, la memòria democràtica i els silencis heretats des d'una mirada contemporània.

També hem de fer esment de Clàudia Pallisé (Tivissa, 1997), autora d'*Aquest cos meu i nostre*, guardonada amb el Premi Vila d'Ascó. La seua narrativa explora el cos, la identitat, els vincles familiars i les emocions amb una escriptura delicada però contundent.

Des del Maestrat també emergeixen noves autores que reforcen aquest espai literari compartit. És el cas d'Anna Millo (Benicarló, 1997), que combina la creació literària amb la dinamització cultural i que

representa una de les veus joves que contribueixen a reforçar els lligams naturals entre el Maestrat i les Terres de l'Ebre. La seua trajectòria evidencia que les fronteres administratives tenen poca incidència quan es parla d'una mateixa realitat lingüística i cultural.

Un altre perfil destacat és el d'Irene López (Tortosa, 1998), que ha construït una trajectòria singular combinant literatura, periodisme i investigació històrica. Ha publicat contes infantils inspirats en el patrimoni de Tortosa, ha desenvolupat projectes de divulgació i també treballs d'investigació periodística i històrica. El seu itinerari demostra que les noves generacions entenen la literatura de manera transversal, connectada amb altres disciplines i amb la difusió del patrimoni.

La renovació també s'expressa en l'edició cultural. Un dels projectes més estimulants dels darrers anys és *Solstici*, la revista d'arts i lletres fundada i dirigida per Quim Melchor (Tortosa, 1999). Nascuda el 2022, la publicació ha recuperat la tradició de les grans revistes culturals ebrenques, però adaptada al segle XXI. Literatura, pensament, arts visuals, cinema, fotografia i música conviuen en una proposta que ha transcendit ràpidament l'àmbit territorial. *Solstici* no només publica creadors consolidats, sinó que ha esdevingut una plataforma perquè noves veus troben un espai de difusió i de diàleg. Melchor simbolitza una no-

va manera d'entendre la cultura, en què la creació literària es combina amb l'edició, la crítica i la gestió cultural.

La universitat també aporta noms propis a aquesta nova generació. Els filòlegs Joan Antoni Forcadell (Amposta, 1998) i Joel Reverter (la Ràpita, 1998) han centrat bona part de la seua recerca en la figura de Sebastià Juan Arbó. Gràcies als seus estudis s'ha pogut editar l'obra dramàtica completa de l'escriptor rapitenc, recuperar documentació inèdita i aprofundir en aspectes poc coneguts de la seua trajectòria. La seua tasca posa de manifest que el futur de la literatura també depèn de la recuperació crítica del patrimoni i de la capacitat de reinterpretar els grans autors des d'una mirada contemporània.

Aquesta renovació cultural també passa per la llengua. Oriol Pérez (Tortosa, 2003), creador del projecte *Lo Parlar Tortosí*, s'ha convertit en un dels divulgadors del català occidental a les xarxes socials. Amb vídeos breus, explicacions lingüístiques i continguts divulgatius, reivindica el parlar tortosí amb naturalitat i rigor, combat prejudicis lingüístics i apropa la dialectologia a centenars de joves. El seu projecte és una mostra que la defensa del català també es construeix des de nous formats comunicatius i que la divulgació pot esdevenir una eina de cohesió cultural.

Aquesta nova generació compar-

Emigdi Subirats
escriptor

teix una característica que la diferencia de les anteriors: treballa de manera col·laborativa. Els escriptors participen en revistes, els investigadors publiquen també articles divulgatius, els divulgadors lingüístics col·laboren amb creadors culturals i els editors es converteixen alhora en dinamitzadors del territori. Les fronteres entre creador, investigador, periodista o gestor cultural són cada vegada més difuses, i això contribueix a fer créixer un ecosistema molt més ric que el de dècades enrere.

La Il·lervavònia lletrada viu, doncs, un moment ben dolç. Les Terres de l'Ebre, el Maestrat i el Matarranya ja no aporten únicament autors de qualitat, sinó tota una generació de creadors que treballen conjuntament per projectar la literatura, la llengua i el patrimoni cultural cap al futur. És un fenomen poc habitual dins la literatura catalana contemporània i una prova que els territoris rurals poden convertir-se, precisament, en espais centrals de creació, innovació i pensament.